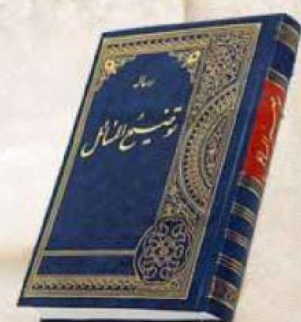

عنوان درس

تقلید ۱

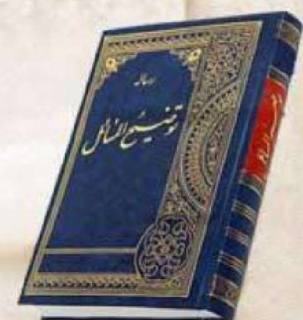
ویژه نوجوان ۱ (راهنمایی)

صالحین استان زنجان
www.SalehinZn.ir

فهرست

۳	..... مقدمه
۳	..... شرایط تکلیف
۴	..... راه های شناخت احکام
۴	..... اجتهاد
۴	..... احتیاط
۴	..... تقلید
۵	..... اقسام تقلید
۶	..... اعمال بدون تقلید
۷	..... تمرین و تحقیق

مقدمه

مكلف بايد مسائلى را كه انجام تكاليف شرعى روزمره وابسته به دانستن آن است فرا بگيرد، مانند مسائلى اصلى نماز و روزه و طهارت و برخى معاملات و غير آن، و اگر ياد نگرفتن احكام به ترك واجب يا ارتكاب حرام بيانجامد گناهكار خواهد بود.

توجه

- مكلف به كسى گفته مى شود كه داراى شرايط تكليف باشد كه در اين صورت در مقابل امر و نهي خداوند مسئول مى شود و به پاداش و كيفر اطاعت و ترك فرامين الهى خواهد رسيد.
- [گرچه افرادى كه مكلف نشده اند، در مقابل امر و نهي الهى مسئول نمى باشند، اما بايد توجه داشت كه در صورت عمل به دستورات و فرامين الهى مانند نماز خواندن و قرائت قرآن و روزه گرفتن و ديگر اوامر واجب و مستحب، مستحق ثواب و پاداش اخروى خواهند بود.]

شرايط تكليف:

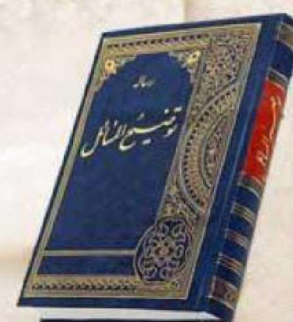
۱. بلوغ: خارج شدن از دوره كودكى و رسيدن انسان به حدى است كه تغييرات عمده اى در جسم و روح او ايجاد مى شود و نشانه هاى دارد كه عبارتند از:

۱. رويدن موى درشت زير شكم بالاي عورت (شرمگاه).

۲. احتلام (بيرون آمدن منى).

۳. تمام شدن ۱۵ سال قمرى در پسر و تمام شدن ۹ سال قمرى در دختر.

۲. عقل: كه دومين شرط از شروط تكليف است يعنى انسان ديوانه در مقابل احكام الهى تكليفى ندارد.

۳. قدرت : که همان توانایی انجام دادن وظایف شرعی است و انسان نسبت به هر کدام از دستورات خداوند که قدرت انجام آنرا نداشته باشد تکلیفی ندارد مانند کهنسالی که نمی تواند روزه بگیرد.

در اینجا ذکر چند نکته الزامی است :

- تا زمانی که یکی از نشانه های بلوغ در فردی تحقق پیدا نکرده شرعاً حکم به بلوغ او نمی شود و مکلف به احکام شرعی نیست.
- صرف احتمال این که انبات (رویش موی درشت زیر شکم) یا احتلام زودتر از سن تکلیف ظاهر شده اند برای حکم به بلوغ کفایت نمی کند.
- همانطور که گفتیم معیار در سن بلوغ، سال قمری است و در صورتی که تاریخ تولد بر اساس سال شمسی معلوم باشد می توان آن را بر اساس سال قمری از طریق محاسبه ی اختلاف بین سال قمری و سال شمسی به دست آورد. (هر سال قمری ۱۰ روز و ۲۱ ساعت و ۱۷ ثانیه کمتر از سال شمسی است).

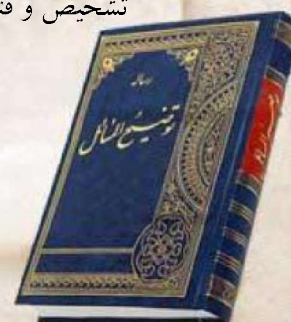
راههای شناخت احکام

مکلف برای شناخت احکام دین و عمل به آنها سه راه دارد:

۱. **اجتهاد:** اجتهاد یعنی استنباط و استخراج احکام شرعی و قوانین الهی از مدارک و منابع معتبر که نزد فقهای اسلام مقرر و ثابت شده است. (به شخصی که چنین قدرت و مهارتی داشته باشد، اصطلاحاً مجتهد گفته می شود).

۲. **احتیاط:** احتیاط یعنی عمل کردن به طوری که مطمئن شود وظیفه ی شرعی خود را انجام داده است، مثلاً کاری را که بعضی از مجتهدین حرام می دانند و بعضی دیگر حرام نمی دانند به جا نیاورد و کاری را که بعضی واجب می دانند و بعضی دیگر واجب نمی دانند، انجام دهد.

۳. **تقلید:** تقلید یعنی در احکام دین به مجتهد جامع الشرائط مراجعه کردن، و به عبارت دیگر بر طبق تشخیص و فتوای او اعمال شرعی را به جا آوردن.

توجه

- تقلید، علاوه بر این که «أدله ی لفظی»^۱ دارد، عقل نیز حکم می کند که شخص ناآگاه به احکام دین باید به مجتهد جامع الشرائط مراجعه کند.
- مکلف اگر در احکام دین مجتهد نیست باید از کسی که مجتهد است تقلید کند و یا به احتیاط رفتار نماید.
- از آن جایی که عمل به احتیاط مستلزم شناسایی موارد و چگونگی احتیاط و صرف وقت بیشتر است، بهتر آن است که مکلف در احکام دین از مجتهد جامع الشرائط تقلید کند.
- تقلید بر کسی واجب است که این سه شرط را داشته باشد:
  ۱. مکلف باشد: یعنی عاقل و بالغی باشد که قادر به انجام وظایف شرعی است.
  ۲. مجتهد نباشد: یعنی توانایی استخراج احکام از منابع را نداشته باشد.
  ۳. محتاط نباشد: یعنی در احکام دین هم زمان از فتاوی چند مرجع پیروی نکند.

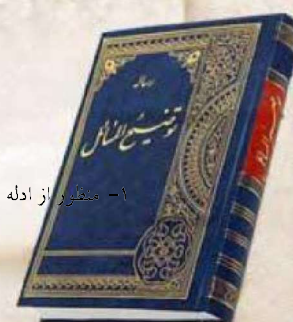
اقسام تقلید

الف (تقلید از حَی (زنده)   ب (تقلید از میت

تقلید از میت از یک نظر بر دو قسمت است:

۱. ابتدایی: (یعنی تقلید کردن از مجتهد مرده بدون آن که در زمان حیات وی از او تقلید کرده باشد) که بنا به احتیاط (واجب) جایز نیست.
۲. بقایی: (یعنی باقی بودن بر تقلید از مجتهد مرده ای که در زمان حیات وی از او تقلید کرده است) که در همه مسایل حتی در مسایلی که تاکنون مکلف به آنها عمل نکرده جایز و مُجْزِی است (یعنی اگر مکلف به آن عمل کرد؛ آن تکلیف از عهده او برداشته می شود).

۱- منظور از أدله لفظی، کلام خداوند متعال و معصومین علیهم السلام است و به عبارت دیگر به قرآن، احادیث و روایات گفته می شود.

توجه

- در تقلید بقایی، فرق نیست بین آن که مجتهد میت، اعلم باشد یا نباشد، در هر صورت جایز است، ولی سزاوار است که احتیاط در بقا بر تقلید میت اعلم ترک نشود.
- تقلید ابتدایی از مجتهد میت یا بقا بر تقلید او و حدود آن، باید به تقلید از مجتهد زنده و بنابر احتیاط واجب اعلم باشد. بلی در صورتی که جواز بقا بر تقلید میت، مورد اتفاق فقهای عصر حاضر باشد اجازه از اعلم واجب نیست.
- افرادی که در زمان حیات مجتهد جامع الشرائط غیر بالغ بوده اند ولی به نحو صحیح از او تقلید کرده اند، می توانند بعد از فوت آن مجتهد همچنان بر تقلید وی باقی بمانند.
- شخصی که از مجتهدی تقلید می کرده و بعد از فوت او در بعضی از مسایل از مجتهد دیگری تقلید کرده است و این مجتهد نیز وفات نموده، می تواند مانند گذشته بر تقلید از مجتهد اول در مسایلی که از او عدول نکرده باقی بماند، همچنان که مُخیر است در مسایلی که عدول نموده بر فتوای مجتهد دوم باقی بماند و یا به مجتهد زنده عدول کند.

اعمال بدون تقلید

اعمال افرادی که تقلید نمی کنند یا صحیح تقلید نکرده اند در صورتی محکوم به صحت است که یکی از شروط زیر را داشته باشد:

۱. موافق احتیاط باشد: یعنی اگر انجام آن عمل مکروه بوده او به گمان اینکه حرام است ترک کرده باشد و اگر مستحب بوده به گمان اینکه واجب است آنرا انجام داده باشد.
۲. مطابق واقع باشد: یعنی ندانسته عملی را انجام داده باشد که همان حکم واقعی پروردگار عالم باشد.
۳. مطابق با نظر مجتهدی باشد که وظیفه دارند از او تقلید کنند: یعنی بر حسب اتفاق عملش با نظر مجتهد اعلم یکی باشد.

تمرین

۱. آیا کسی که در آموختن احکام دینی مورد نیاز خود کوتاهی می کند، گناهکار است؟
۲. نشانه های بلوغ کدام اند؟
۳. راه های شناخت احکام را برشمرد؟
۴. عمل به احتیاط بهتر است یا تقلید؟ چرا؟
۵. اقسام تقلید را توضیح دهید؟
۶. حکم اعمال بدون تقلید چیست؟

تحقیق

اگر مکلف در تحقیق خود برای انتخاب مرجع تقلید أعلم، با دو نظر متفاوت مواجه شود؛ به این صورت که مثلاً دو نفر عادل اهل خبره به او بگویند: فلان مرجع أعلم است. و دو نفر عادل اهل خبره دیگر با نظر ایشان مخالف بوده و کسی دیگر را أعلم معرفی کردند، وظیفه مکلف چیست؟

